

Przystanek matura

Zadania i ćwiczenia ułatwiające przygotowanie się do egzaminu maturalnego z języka polskiego

Literatura: wybrane wiersze poetów młodopolskich

Tekst 1

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

„Nie wierzę w nic” (fragment)

Nie wierzę w nic, nie pragnę niczego na świecie,
wstręt mam do wszystkich czynów, drwię z wszelkich zapałów:
posągi moich marzeń strącam z piedestałów
i zdruzgotane rzucam w niepamięci śmiecie...

A wprzód je depcę z żalu tak dzikim szaleństwem,
jak rzeźbiarz, co chciał zakląć w marmur Afrodytę,
widząc trud swój daremny, marmury rozbite
depce, płacząc krzyk bólu z śmiechem i przekleństwem.

Tekst 2

Leopold Staff

„Kowal”

Całą bezkształtną masę kruszców drogocennych,
Które zaległy piersi mej głąb nieodgadłą,
Jak wulkan z swych otchłani wyrzucam bezdennych
I ciskam ją na twarde, stalowe kowadło.

Grzmotem młota w nią walę w radosnej otusze,
Bo wykonać mi trzeba dzieło wielkie, pilne,
Bo z tych kruszców dla siebie serce wykuć muszę,
Serce hartowne, mężne, serce dumne, silne.

Lecz gdy ulegniesz, serce, pod młota żelazem,
Gdy pęknie, przeciw ciosom stali nieodporne:
W pył cię rozbiją pięści mej gromy potworne!

Bo lepiej giń zmiażdżone cyklopowym razem,
Niżbyś żyć miało własną słabością przekłętą,
Rysą chorej niemocy skażone, pęknięte.

Tekst 3

Kazimierz Przerwa-Tetmajer

„Melodia mgieł nocnych” (fragment)

Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
Lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Okręcajmy się wstęgą naokoło księżycy,
Co nam ciała przezrocze tęczą blasków nasycy,
I wchłaniajmy potoków szmer, co toną w jeziorze,
I limb szumy powiewne i w smrekowym szept borze,
Pijmy kwiatów woń rzeźwą, co na zboczach gór kwitną,
Dźwięczne, barwne i wonne, w głąb wlatujmy błękitną.
Cicho, cicho, nie budźmy śpiącej wody w kotlinie,
Lekko z wiatrem płasajmy po przestworów głębinie...
Oto gwiazdę, co spada, lećmy chwycić w ramiona,
Lećmy, lećmy ją żegnać, zanim spadnie i skona,
Puchem z mlecza się bawmy i ćmy błoną przezroczą,
I sów pierzem puszystym, co w powietrzu krąg toczą

Tekst 4

Jan Kasprówicz

„Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach” (fragment)

W ciemnosmreczyńskich skał zwałiska,
Gdzie pawiookie drzezią stawy,
Krzak dzikiej róży pąs swój krwawy
Na plamy szarych złomów ciska.
U stóp mu bujne rosą trawy.
Bokiem się piętrzy turnia śliska,
Kosodrzewiny wężowiska
Poobszywały gładne ławy...
Samotny, senny, zadumany,
Skronie do zimnej tuli ściany,
Jakby się lękał tchnienia burzy.
Cisza... O liście wiatr nie trąca,
A tylko limba próchniejąca
Spoczywa obok krzaku róży.

Tekst 5

Kazimierz Przerwa-Tetmajer „Eviva l'arte” (fragment)

Eviva l'arte! Człowiek zginąć musi —
Cóż, kto pieniędzy nie ma, jest pariasem,
Nędza porywa za gardło i dusi —
Zginąć, to zginąć, jak pies, a tymczasem,
Choć życie nasze splunięcia niewarte:
Eviva l'arte!

Eviva l'arte! Niechaj pasibrzuchy
Nędzny filistrów naród! My artyści,
My, którym często na chleb braknie suchy,
My, do jesiennych tak podobni liści,
I tak wykrzyknem: gdy wszystko nic warte,
Eviva l'arte!

Eviva l'arte! Duma naszym bogiem,
Sława nam słońcem, nam, królom bez ziemi!
Możemy z głodu skonać gdzieś pod progiem,
Ale jak orły z skrzydły złamanemi —
Więc naprzód! Cóż jest prócz sławy co warte?
Eviva l'arte!

Tekst 6

Jan Kasprówicz „Z chałupy – XV”

Miała rolę, sprzedali jej rolę —
Były czasy gradu i posuchy,
Kubę dawno zamknął grób już głuchy,
A skąd płacić, gdy pustki w stodole?

Pożegnała ze łzami swe pole,
W służbę poszły nieletnie dziewczuchy,
I na plecach kawał starej pstruchy,
Tak na wiatr się puściła — na dołę.

Wędrowała od wioski do wioski:
Tu się najmie do żniwa, tam pierze,
Pokąd lata, pokąd siły świeże...

Ale starość spada funt po funcie:
Trza pójść w żebry, trza żyć z łaski boskiej...
I dziś zmarłą znaleźli na gruncie.

Zadanie 1

Jaką postawę wobec życia przyjmuje podmiot liryczny w tekście 1? Uzasadnij swoje stanowisko.

.....

Zadanie 2

Na podstawie tekstu 2. rozstrzygnij, czy w wierszu można odnaleźć echa filozofii Friedricha Nietzschego. Uzasadnij swoje stanowisko.

Rozstrzygnięcie

.....

Uzasadnienie

.....

Zadanie 3

Rozstrzygnij, czy postawa życiowa podmiotu lirycznego w tekście 1. jest taka sama jak postawa życiowa podmiotu lirycznego w tekście 2. Uzasadnij swoje stanowisko podając jeden argument nawiązujący do obu tekstów.

Rozstrzygnięcie

.....

Uzasadnienie

.....

Zadanie 4

Rozstrzygnij, czy w opisie przyrody w tekście 3. występuje obrazowanie synestezyjne. Uzasadnij swoje stanowisko, przywołując konkretne przykłady.

Rozstrzygnięcie

.....

Uzasadnienie

.....

Zadanie 5

Odwołując się do tekstu 4. objaśnij poniższe symbole.

A. róża

.....

B. próchniejąca limba

.....

C. tchnienie burzy

.....

Zadanie 6

Oceń prawdziwość poniższych informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

- A. W obu utworach ukazana jest przyroda górską.
- B. W obu utworach krajobrazy są upersonifikowane.

Zadanie 7

Odwołując się do tekstu 5. przyporządkuj cytaty do wskazanych punktów.

1. „Sława nam słońcem, nam, królom bez ziemi!”
2. „Nędza porywa za gardło i dusi”
3. „My, którym często na chleb braknie suchy”
4. „Ale jak orły z skrzydły złamanemi”

A. los artysty w wymiarze fizycznym

.....

B. los artysty w wymiarze duchowym

.....

Zadanie 8

W kontekście tekstu 5. wyjaśnij znaczenie cytatu „Nędzny filistrów naród!”

.....

Zadanie 9

Odwołując się do tekstu 6. wyjaśnij, na czym polega kontrast między formą utworu a jego treścią.

.....

Zadanie 10

Oceń prawdziwość poniższych informacji. Wybierz P, jeśli informacja jest prawdziwa, albo F – jeśli jest fałszywa.

- A. W wierszu występuje obrazowanie impresjonistyczne.
- B. Realizm pogłębiają wyrazy i wyrażenia zaczerpnięte z języka potocznego.

ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1

Podmiot liryczny przyjmuje postawę dekadenta. Jego wypowiedź jest pełna bólu, bezradności, rezygnacji i pesymizmu. Nie wierzy w żadne idee, niczego nie oczekuje od życia, o niczym nie marzy.

Zadanie 2

Rozstrzygnięcie: Tak, wierszu można odnaleźć echa filozofii Friedricha Nietzschego. Uzasadnienie: Nietzsche głosił kult siły i działania. Podmiot liryczny chce wykuć dla siebie serce dumne, silne i mężne. Rzuca wyzywaniem trudom i przeciwnościom życia. Podkreśla, że należy podjąć pracę nad swoim charakterem. Nie akceptuje słabości.

Zadanie 3

Rozstrzygnięcie: Nie, postawa życiowa podmiotu lirycznego w tekście 1. nie jest taka sama jak postawa życiowa podmiotu lirycznego w tekście 2.

Uzasadnienie: Podmiot liryczny w tekście 1. wyraża swoją bezsilność wobec życia, zaś podmiot liryczny w tekście 2. podkreśla moc potrzebną do wykreowania samego siebie.

Zadanie 4

Rozstrzygnięcie: Tak, w opisie przyrody w tekście 3. występuje obrazowanie synestezyjne.

Uzasadnienie: Krajobraz jest odbierany różnymi zmysłami, jak np. wzrok „przezroczysta tęcza”, dźwięk „potoków szmer”, zapach „woń rzeźwa”.

Zadanie 5

A. róża – życie, ale jej przytulenie do skalnej ściany oznacza lęk przed zniszczeniem

B. próchniejąca limba – śmierć, przemijanie, starość

C. tchnienie burzy – to, co zsyła los, życie

Zadanie 6

A. P

B. P

Zadanie 7

A. los artysty w wymiarze fizycznym – cytaty 2, 3.

B. los artysty w wymiarze duchowym – cytaty 1, 4.

Zadanie 8

Filister to człowiek zamożny, ale pozbawiony wrażliwości artystycznej. Kiedy sztuka stała się towarem, życie artysty uzależnione zostało od kupujących ten towar.

Zadanie 9

Utwór ma formę sonetu, czyli poeta zachowuje kunsztowną budowę, ale wpisuje w nią obraz brutalnej rzeczywistości, ukazuje bowiem niedolę najuboższej warstwy społecznej czyli chłopów.

Zadanie 10

A. F

B. P